

Lovlige og ulovlige skilte om adgang til naturen

Det er mark- og vejfredslovens og naturbeskyttelseslovens regler for offentlighedens adgang til naturen, der afgør, om et skilt er lovligt eller ulovligt. Reglerne er imidlertid ganske komplicerede, og det kan være vanskeligt at vurdere et skilts lovlighed.

Man kan skelne mellem tre former for skiltning vedrørende adgang til naturen.

Forbudsskilte er skilte, der udtrykkeligt forbyder eller gør opmærksom på et forbud mod en bestemt form for færdsel, aktivitet eller ophold. Det er f.eks. skilte med teksten ”Ophold forbudt”, ”Cykling forbudt” eller ”Badning forbudt”.

Skræmmeskilte er skilte, der kan skabe tvivl om færdselsmulighederne eller adgangsforholdene. Det er f.eks. skilte med teksten ”Privat vej”, ”Hunden bider” eller ”Færdsel på eget ansvar under jagt”. Der er fast praksis for at anse den slags skilte for ulovlige. Begrundelsen er, at de afholder folk fra at udnytte deres lovfæstede adgangsret til naturen. Det gælder også, selv om teksten på skiltene ikke er faktisk forkert – f.eks. når der står ”Privat vej” og vejen faktisk er privat.

Anvisningsskilte er skilte, der oplyser om faktuelle forhold eller anviser publikum bestemte ruter. Det kan være skilte med teksten ”Til stranden”, piktogrammer der viser mountainbike-ruter eller ridespor, og det kan være informative kort-

borde med ruteangivelser, udsigtspunkter m.v. Denne slags skilte er lovlige. Det kan dog i visse tilfælde være vanskeligt at skelne mellem anvisningsskilte og skræmmeskilte.

Forbudsskilte kan være både lovlige og ulovlige

Når det kan være vanskeligt at vurdere, om forbudsskiltene er lovlige eller ulovlige, skyldes det deres samspil med de generelle adgangsregler.

Skilte, der gentager de generelle adgangsregler, er altid lovlige. Det kan f.eks. være et skilt om, at man ikke må opholde sig eller bade inden for 50 m fra en beboelsesbygning på privatejede strande og kyststrækninger, jf. naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 4. Den slags skilte kan man kalde retligt *konstaterende* skilte, fordi de blot konstaterer, hvad der følger af gældende ret.

Skilte, der indskrænker befolkningens adgangsmuligheder i forhold til de generelle regler, er ofte også lovlige. Det gælder f.eks. et skilt om, at en skov er lukket en dag på grund af jagt. Det følger nemlig af naturbeskyttelseslovens § 24, at ejeren kan lukke sin skov ved skiltning, når der er jagt. Uden det pågældende skilt ville skoven være åben for almenheden, og den slags kan man derfor kalde konstitutive eller *konstituerende* skilte. De ændrer retligt på de adgangsmuligheder, befolkningen normalt har det pågældende sted. Før var det lovligt at færdes der, men skiltet gør det ulovligt. Det er ikke bare naturbeskyt-

Det er ofte vanskeligt at vurdere, om et skilt er lovligt eller ej. Det her skilt kan være lovligt, hvis skoven f.eks. er under 5 ha.

telsesloven, der giver mulighed for den slags skiltning. Et skilt, der forbyder ridning ad en privat vej, vil tilsvarende være lovligt efter mark- og vejfredslovens regler.

Endelig kan forbudsskiltene også *ulovligt* indskrænke befolkningens adgangsmuligheder, hvis de f.eks. angiver nogle adgangsvilkår eller regler, der ikke er i overensstemmelse med lovgivningen. Et eksempel kunne være et skilt, der lukker for adgang til en privat ejet strand uden for dagtimerne eller forbyder ophold på et klitfredet areal uden beboelsesbygninger.

Forbudsskilte, der lukker for adgang af hensyn til en interesse, som lovgivningen godt nok værner – f.eks. hensynet til privatlivets fred – men uden at der er det fornødne grundlag for det, er tilsvarende ulovlige. Et eksempel kunne være et skilt, der lukker for cykling på en privat vej af hensyn til ejerens privatliv eller er-

Hensyn der kan begrunde lukning ved skiltning	Arealtyper	Bestemmelse i naturbeskyttelsesloven
Jagt	Skove og udyrkede arealer	§ 23, stk. 3 og § 24, stk. 2
Erhvervmæssige gener	Udyrkede arealer samt veje og stier uden for skove	§ 24, stk. 5 og 26, stk. 1
Intensivt landbrugs- og skovningsarbejde	Skove og udyrkede arealer	§ 23, stk. 3 og § 24, stk. 2
Privatliv	Udyrkede arealer samt veje og stier uden for skove	§ 24, stk. 5 og 26, stk. 1
Dyre- og planteliv	Udyrkede arealer samt veje og stier uden for skove	§ 24, stk. 5 og 26, stk. 1

Figur 1. Hensyn, der kan begrunde lukning ved skiltning.

hvervsmæssige drift. Hvis cykling rent faktisk ikke i tilstrækkelig grad generer hverken privatliv eller erhvervmæssig drift, er skiltet ulovligt.

Vanskelige vurderinger

I nogle tilfælde kan det være ganske svært at afgøre, om et anvisningsskilt om en bestemt færdselsform i stedet kan/skal opfattes som et forbudsskilt, der udelukker andre færdselsformer. Både anvisningsskilte og forbudsskilte kan have karakter af ordensregler. Ser man på nævnspraksis, synes spillerummet for konstituerende, lovlige forbudsskilte med ordensregler imidlertid at være ganske snævert. I praksis er f.eks. både skilte mod nøgenbadning og færdsel med hund blevet anset for ulovlige forbudsskilte til trods for, at de faktisk ikke forbød offentlighedens adgang til de pågældende arealer.

Skræmmeskilte er ulovlige, men afgrænsningen af skræmmeskilte over for anvisnings- og forbudsskilte kan være vanskelig. Man er ofte nødt til at have et indgående kendskab til

adgangslovgivningen og de retlige og faktiske forhold ved det pågældende areal/færdselsbane for at kunne bedømme lovligheden. Udyrkede arealer i adgangsreglernes forstand kendetegnes f.eks. ved, at vegetationen overvejende består af naturgræsser og ikke af kulturgræsser. Derfor kan det f.eks. være lovligt at skilte med et forbudsskilt med teksten ”Privat område – bedes respekteret” ved et udyrket areal overvejende bestående af kulturgræsser. Ved et udyrket areal overvejende bestående af naturgræsser kan det samme skilt være et ulovligt skræmmeskilt, hvis det vurderes at afholde folk fra at benytte deres adgangsret.

Lovlige skilte der indskrænker adgangsmulighederne

Når det gælder konstituerende forbudsskilte, opererer lovgivningen med en relativt afgrænset begrundelse for skiltene. Der kan sondres mellem adgangs begrænsninger, der er begrundet i: 1) jagt, 2) erhvervmæssige gener, 3) intensivt landbrugs- eller skovarbejde, 4) privatlivets fred og 5) beskyttelse af dyre- og planteliv.

Nogle skilte kan også lukke for offentlighedens adgang ud fra andre hensyn. Cykling kan f.eks. forbydes, hvis det medfører særlige problemer i skove efter § 23, stk. 8, og på veje og stier uden for skove efter § 26, stk. 2. Private skove under 5 ha kan også lukkes helt for offentligheden efter § 23, stk. 6. Her kræves ingen særlig begrundelse (figur 1).

Både lovlige og ulovlige skilte kan påbydes fjernet

Hvis en skiltning er ulovlig, fordi skiltningen ikke opfylder betingelserne i naturbeskyttelseslovens §§ 23, 24 eller 26, kan kommunen kræve skiltet fjernet efter naturbeskyttelseslovens § 73, stk. 5. Selv om en skiltning eller anden færdselshindring i forhold til cykler og gående er lovligt opsat, kan kommunen ofte efter naturbeskyttelseslovens regler for de enkelte arealtyper træffe afgørelse om, at den alligevel skal fjernes. Har en vej-ejer således opsat et skilt om begrænsning af cykling på en gennemgående vej, fordi cykling der medfører erhvervmæssige gener, kan kommunen f.eks. påbyde dette skilt fjernet. Det kan ske efter naturbeskyttelseslovens § 23, stk. 3 – til trods for de erhvervmæssige gener, det måtte indebære (figur 2).

Kommunen er myndighed

Sammenfattende må man sige, at det er ganske vanskeligt umiddelbart at vurdere om et skilt – eller anden færdselshindring – på en vej eller sti er lovligt eller ej.

Det er kommunen, der er tilsynsmyndighed med reglernes overholdelse og afgør, om der er tale om et lovligt eller ulovligt skilt.

Lasse Baaner og Helle Tegner Anker, Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi, KU

Kilde

Lasse Baaner og Helle Tegner Anker, 2019: *Indskrænkning af befolkningens adgang til naturen – Regler og retlige rammer*. IFRO Rapport nr. 286.

Skiltetype	Myndighedernes mulighed for at påbyde skiltet fjernet	
Forbudsskilt	Konstaterende, lovlige forbudsskilte	Kan ikke påbydes fjernet
	Konstituerende, lovlige forbudsskilte	Kan i nogle tilfælde påbydes fjernet ved afgørelser efter naturbeskyttelseslovens §§ 22-26
	Ulovlige forbudsskilte	Kan påbydes fjernet ved tilsynsavgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 73
Skræmmeskilte	Kan påbydes fjernet ved tilsynsavgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 73	
Anvisningsskilte	Kan ikke påbydes fjernet	

Figur 2. Skiltetyper og myndighedernes mulighed for at påbyde dem fjernet.